KOMISSION TIEDONANTO SEKÄ EHDOTUKSET VUOSIA 2028-2034 KOSKEVAKSI EU:N MONIVUOTISEKSI RAHOITUSKEHYKSEKSI

Lausunto Eduskunnan suurelle valiokunnalle 27.11.2025

Teija Tiilikainen

johtaja

Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskus

Yleistä

Komission tiedonanto ja ehdotukset koskien unionin tulevaa monivuotista rahoituskehystä sisältävät sekä **jatkuvuutta aiempien rahoituskehysten** kanssa että tiettyjä **uusia elementtejä**. Arvioin tässä lausunnossa lähinnä tiedonannon ja sitä koskevien Suomen kantojen merkitystä koskien EU:n roolin ja tehtävien kehittämistä kiristyvässä ja ennakoimattomassa geopoliittisessa ympäristössä. Tulevaa rahoituskehyskautta voi pitää keskeisenä EU:n puolustusunionin rakentamiselle ja sotilaallisten kyvykkyyksien kehittämiselle asetettujen tavoitteiden toteuttamisen kannalta. Sama koskee myös EU:n varautumisunionistrategian ja sisäisen turvallisuuden strategian täytäntöönpanoa. Vaikka EU:n yhteiset varat eivät ole ainoa rahoituslähde näille hankkeille, niiden merkitystä unionin yhteisen politiikan mahdollistajana voi kuitenkin pitää ensiarvoisena.

Tarkasteltavana olevan monivuotisen rahoituskehyksen voi katsoa edistävän sitä pidemmän tähtäimen kehityshanketta, jossa EU:n talousarvio olisi unionin kulloisillekin vaalikausille asetettujen politiikkatavoitteiden mahdollistaja ja heijastelisi suoraan unionin kulloisiakin **strategisia tavoitteita**. Uuden rahoituskehyksen rakenteellinen yksinkertaistaminen ja virtaviivaistaminen tarjoaa hyvät edellytykset viedä sitä tähän suuntaan. Samoin joustavuuden lisääminen kehyksen sisällä ja sen ulkoisten avustusmuotoisten erillisrahoitusvälineiden määrällinen vähentäminen edistävät rahoituskehyksen roolia unionin poliittis-strategisen ohjauksen välineenä.

EU ja sen jäsenvaltiot ovat harvoin olleet tilanteessa, jossa niiden **konkreettiset turvallisuus- ja varautumistarpeet korostuisivat** rahoituskehystä laadittaessa samalla tavalla kuin nyt. Samalla EU:n on varauduttava lunastamaan siihen vuosien saatossa liitetyt konkreettiset turvallisuuspoliittiset odotukset transatlanttisen suhteen ollessa epävarmuuden tilassa. Tätä taustaa vasten myös unionin monivuotista rahoituskehystä olisi arvioitava ennen muuta siitä näkökulmasta, kuinka hyvin se mahdollistaa unionille asetettujen keskeisten

politiikkatavoitteiden toteutumisen tai tukee niitä ratkaisevasti. Suomen kannalta olisi olennaista arvioida, kuinka hyvin Suomen EU:lle määrittämiä keskeisiä politiikkatavoitteita voidaan edistää rahoituskehykselle esitetyllä kokonaistasolla ja sen sisäisellä rakenteella. Komission esittämiä rahoituskehyksen ulkopuolisia lainarahoitteisia välineitä (Kriisimekanismi ja Catalyst Europe-väline) tulisi arvioida myös **niiden EU:n toimintaan tuottaman lisäarvon** näkökulmasta. Suomen kielteistä kantaa niihin perustellaan yksinomaan niiden rahoitusmuodolla, mikä nykyisessä geopoliittisessa ympäristössä on varsin kapea näkökulma.

2. Monivuotisen rahoituskehyksen rooli EU:n turvallisuuden vahvistamisessa

Komission esittämä monivuotinen rahoituskehys vahvistaisi unionin rahoitusta monilla unionin kokonaisturvallisuuden kannalta keskeisillä aloilla. **Puolustukseen ja avaruuteen** kohdennettua historiallista rahoitustason korotusta voi pitää erittäin perusteltuna samoin kuin sotilaalliseen liikkuvuuteen tai muuttoliikkeeseen ja rajaturvallisuuteen kohdennetun rahoituksen lisäämistä.

Nyt saatavilla olevan tiedon valossa myös ehdotettuja rahoituskehyksen ulkopuolisia välineitä, Kriisimekanismia ja Catalyst Europe-välinettä voi pitää varsin perusteltuina tapoina varautua erimuotoisten yllättävien kriisien varalle tai lujittaa myös unionin kriisinkestävyyden kannalta keskeistä sisäistä koheesiota ja alueiden elinvoimaisuutta. Välineitä ja niiden käyttöön liittyviä yksityiskohtia lienee mahdollista arvioida perusteellisemmin niitä koskevien yksityiskohtaisten suunnitelmien valmistuessa.

Myös EU:n **varautumisunionistrategiaan** pohjautuvia kehittämistarpeita edistetään melko kattavasti esitetyllä rahoituskehyksellä. Unionin pelastuspalvelumekanismin ja siihen liittyvän rahoituksen vahvistaminen ovat yksi osa näitä toimia. Pelastuspalvelumekanismin historiallisen taustan ja siihen nojaavan tehtävänmäärittelyn huomioiden mekanismin soveltamisalan laajentamista kattamaan nykyisen geopoliittisen ympäristön ja siihen liittyvien hybridiuhkien tuottamat tarpeet voi tervehtiä ilolla. Sotilas-siviili- yhteistyön lujittaminen osana mekanismia siihen liittyvine harjoituksineen ja koulutuksineen on erinomainen uusi osa-alue samoin kuin riskienhallinnan arvioinnin kehittäminen ja katastrofivalmiuksiin liittyvän tavoitteenasettelun vahvistaminen. Rahoituskehykseen sisältyvä merkittävä lisäresursointi tukee näiden kehittämissuunnitelmien toteutumista. Varautumisunionistrategian edistämisen kannalta keskeisiä hankkeita ovat toisaalta myös kaikki ne unionin strategista riippumattomuutta lisäävät toimet, joiden rahoitusta esitetään lisättäväksi kuten esimerkiksi teollisen kapasiteetin lisäämiseen ja huipputeknologioiden kehittämiseen liittyvät toimet. Myös EU:n kilpailukyvyn kehittämiseen tähtäävät toimet kuuluvat tähän joukkoon samoin kuin EU:n tutkimus- ja innovointiohjelman ytimenä toimivan Horisontti-ohjelman merkittävä vahvistaminen sekä sisällöllinen selkeyttäminen.

Lopuksi EU:n globaalille roolille ja kumppanuuksille esitetään selkeää lisäresursointia tulevassa rahoituskehyksessä. **Unionin poliittinen tavoitteenasettelu** sen ulkoisia politiikkoja koskien jää rahoituskehysesityksessä turhankin epämääräiseksi. Ukrainan tukemisen jatkaminen ja mahdollistaminen rahoituskehyksen ulkopuolisella välineellä on tästä poikkeus. Sekä tavoite, rahoitusmekanismin luonne ja Suomen kummallekin esittämä tuki ovat selkeitä ja perusteltuja. Unionin kumppanuuspolitiikalle määrittelemiä poliittisia suuntaviivoja ja tavoitteita olisi sen sijaan komission esityksessä tullut selkeyttää. Oman yhtenäisen rahoitusvälineen luominen unionin globaalille toiminnalle on tarkoituksenmukaista.

Lopuksi

EU:n monivuotista rahoituskehystä laaditaan historiallisen epävarmuuden tilanteessa, jossa näkymä lähivuosien poliittiseen kehitykseen on vähintäänkin sumea. Tästä näkökulmasta on erinomaista, että rahoituskehys on aiempaa selkeämmin poliittinen työkalu unionin strategisten prioriteettien toteuttamiseksi samoin kuin ennalta-arvaamattomien välttämättömien tarpeiden rahoittamiseksi. Jäsenvaltioiden tulee voida luottaa siihen, että EU:lla on tarpeen tullen mahdollisuus tukea niitä yhteiskunnalliseen vakauteen ja turvallisuuteen liittyvien äkillisten kriisien olosuhteissa. Puolustukseen ja kokonaisturvallisuuteen sekä unionin kilpailukykyyn ja strategiseen riippumattomuuteen liittyvät panostukset vievät EU:ta siihen suuntaan, missä siitä on jäsenvaltioilleen eniten hyötyä tässä ajassa.